

Watersector worstelt met internationale ambities

In de afgelopen edities van H₂O is een serie van vijf interviews geplaatst met internationaal opererende Nederlandse watermanagers. Hun beweegredenen waren verschillend. Zo ging het om belangeloze hulpverlening, het delen van ervaringen met *watergovernance* met collega-overheden en de keiharde export. In dit artikel kijkt journalist Jac van Tuijn terug op de interviews en constateert dat de omstandigheden in het buitenland heel sterk kunnen verschillen en een typische Nederland aanpak niet altijd zin heeft. In Nederland heeft de sterk nationaal georiënteerde watersector hier volgens hem onvoldoende oog voor. Toch zijn er grote internationale ambities. Deze slotbeschouwing roept op tot een veel internationaler gerichte aanpak en meer grandeur.

Grote waterwerken, chloorloze drinkwaterbereiding en afvalwaterbehandeling met membraantechnologie. Delegaties vliegen af en aan om met eigen ogen te zien hoe in Nederland de waterproblemen worden aangepakt. Het meest recente bezoek was een delegatie uit Vietnam dat zijn Mekongdelta zo snel mogelijk klimaatbestendig wil maken. Ook onze nieuwe waterbehandelingsprojecten trekken internationale aandacht, zoals de nieuwe generatie Airlift membraanbioreactor van Norit op rwzi Terneuzen die binnenkort officieel in gebruik wordt genomen voor het hergebruik van rwzi-effluent.

De Nederlandse watersector is de buitenlandse aandacht gewend. Onze polders en de Deltawerken hebben Nederland op de wereldkaart gezet en van de Amerikanen kregen we het icoon Hansje Brinker cadeau. Voor het goede buitenlandse imago heeft de watersector nooit veel moeite hoeven te doen. Maar de wereld verandert. Globalisering dwingt Nederland zich als natie nadrukkelijker internationaal te profileren. Zo ook de watersector, die niet langer op de oude glorie kan teren. Dat gaat de sterk overheidsgedomineerde - en daardoor nationaal georiënteerde - watersector moeilijk af. Vooral omdat de verschillende segmenten van de watersector - de hulpverlening, assistentie bij *watergovernance* en keiharde export - ieder met een eigen agenda in het buitenland opereren. Daarbij komt dat de mondiale watermarkt op het punt van de watervoorziening een veel sterkere groei doormaakt dan de waterbouw, waar Nederland van oudsher zo sterk in vertegenwoordigd is. De discussies in Nederland over de waterexport richten zich vooral op de onderlinge samenwerking teneinde veel krachtiger in het buitenland te kunnen opereren. Veel aandacht voor de afwijkende buitenlandse omstandigheden en de daarbij horende on-Nederlandse oplossingen is er niet. Uit de interviews blijkt dat de internationaal opererende watermanagers, noodgedwongen door de dagelijkse praktijk, al wel heel sterk werken vanuit de lokale omstandigheden en de mondiale thema's zoals klimaatadaptatie, de overschakeling op duurzame energiebronnen, de vergroting

van de voedselproductie en de ongebreidelde groei van de megasteden.

Grote internationale ambities

De internationale ambities zijn groot. Het Innovatieplatform van demissionair premier Balkenende heeft de watersector tot één van de vier sleutelgebieden benoemd die Nederland internationaal nog beter op de kaart moeten zetten. Als bijdrage aan de VN-millenniumdoelstellingen wil Nederland wereldwijd bijdragen met 50 miljoen nieuwe aansluitingen op de watervoorziening. Het Netherlands Water Partnership heeft in 2005 uitgesproken de export in vijf jaar te willen verdubbelen.

De watersector zegt altijd 'haar kennis en ervaring graag met andere landen te willen delen'. De bedoeling is goed en bij het uitdragen van kennis zal altijd wel ergens een luisterend oor zijn. Maar bij het delen van ervaringen ligt het anders. Nederlandse ervaringen doen er namelijk niet meer toe als de omstandigheden in andere landen sterk afwijken. Wat is de waarde van onze ervaring met centrale rioolwaterzuiveringsinstallaties als dergelijke dure infrastructuur in Afrikaanse steden financieel niet kan? Dat is de vraag die directeur Sjeff Ernes van de stichting Aqua for All aan de orde stelt als hij in zijn interview spreekt over de vier miljard mensen in de wereld die dagelijks met minder dan vier dollar rond moeten komen.

Mondiale agenda's breder dan alleen water

Het interview met Arnoud Molenaar plaatst het Rotterdams waterbeleid in het perspectief van de klimaatadaptatie en de promotie als maatschappelijk verantwoordelijke havenstad. Gerard van den Top van Vitens-Evides International legt uit hoe hun ondersteuning van het management van de buitenlandse drinkwaterbedrijven meer rendement geeft dan het sec realiseren van nieuwe aansluitingen. In het interview met Jos Houterman van Euroconsult Mott MacDonald komt de mondiale voedselagenda naar voren. Indonesië wil meer rijst produceren en heeft dringend behoefte aan nieuwe landbouwgronden. Door slechte ruimtelijke planning gaat dit ten koste van waardevolle natuurgebieden.

In april, mei en juni 2012 moet de Nederlandse waterwereld met het festival Dutch Delta Design 2012 in het middelpunt van de belangstelling staan van de hele wereld. De organisatoren, verenigd bij het Netherlands Water Partnership, organiseren in Nederland 250 evenementen die de verbintenis van Nederland met het water laten zien. Op het programma staan ateliers waar concreet kan worden gewerkt aan het oplossen van waterproblemen. De openings- en de slotceremonie zal plaatsvinden in het Nationaal Water Centrum dat nu in Rotterdam in aanbouw is. Meer informatie: www.ddd2012.nl.

De interviews geven aan dat het waterbeheer en de watervoorziening niet langer het exclusieve domein zijn van de waterexpert. Dat zien we ook in Nederland als het gaat om nieuwe trends als gebiedsontwikkeling en samenwerking in de waterketen. Net zo gaat het bij de buitenlandse activiteiten van de watersector. Allerlei mondiale agenda's spelen tegelijkertijd.

Voorzichtig met kennisoverdracht

De discussies over de buitenlandse ambities spelen op dit moment het sterkst bij de uitwerking van het internationale programma Water Mondiaal door het ministerie van Verkeer en waterstaat en bij de uitwerking van het mondiale waterfestival Dutch Delta Design 2012 onder de vleugels van het NWP. Betrokken partijen zaten al snel met elkaar aan tafel, maar beide uitwerkingen verlopen moeizaam. De belangen zijn sterk verdeeld en het ontbreekt aan een duidelijke afbakening tussen het delen van kennis met buitenlandse collega overheden, de belangeloze hulpverlening en het verdienen van geld aan waterexport. Door de bovenmatige aanwezigheid van Haagse beleidsmakers overheerst al snel het uitdragen van de Nederlandse excellente kennis en ervaring en komen de andere facetten, de hulpverlening en de export, minder aan bod.

Voor de sterk op kennis gebaseerde waterexport ligt hier een groot dilemma. Wil Nederland zich als klein land nadrukkelijk kunnen profileren, dan zullen we eerst excellente kennis moeten weggeven om daarmee in het buitenland de aandacht te kunnen trekken. Dat geeft andere landen de gelegenheid om met onze kennis aan de haal te gaan. Dit gevaar ligt met name op de loer in landen met goed ontwikkelde en sterk beschermde watermarkten, zoals in de Verenigde Staten en China.

Bezinning op internationale positie

Bij de hulpverlening speelt de vraag welke landen nog in aanmerking komen voor belangeloze hulp bij waterprojecten en welke landen voor hun waterprojecten maar gewoon bij ons bedrijfsleven moeten aankloppen. Uit de jaarlijkse rapportage van de Verenigde Naties over watervoorzieningen in de wereld blijkt dat de situatie in Azië de laatste jaren sterk verbetert. De economische groei heeft daar een onmiskenbare positieve invloed op de aanleg van watervoorzieningen. In grote delen van Afrika blijft de situatie onveranderd slecht. De echte belangeloze hulpvoorziening vanuit Nederland, als het gaat om de watervoorzieningen, kan zich dan ook veel beter specifiek op Afrikaanse landen richten. Een harde lijn tussen de verschillende landen is echter moeilijk te trekken. Als water gezien wordt als een mensenrecht, dan zal er altijd een moreel bezwaar kleven aan het verdienen van geld aan de watervoorziening. Veel meer dan in de waterbouw gaat het Nederland moeilijk af om bij de buitenlandse projecten op het gebied van de watervoorziening ook nadrukkelijk het nationale belang te behartigen. De dominee treedt sneller op de voorgrond dan de koopman. Of zoals Markus Flick in zijn interview constateert: "Ergens zijn we de kunde kwijt geraakt om onze koopmansgeest aan onze politiek te koppelen."

Sterke hang naar nieuwe iconen

Tot slot nog aandacht voor de grandeur en de hang naar nieuwe iconen. De profilering van naties heeft alles te maken met beeldvorming. Als het om waterhulp gaat, heeft Nederland aan prins Willem-Alexander natuurlijk een ijzersterk boegbeeld. Maar als het om de zakelijke export gaat, ontbreekt het aan grandeur. Zoals bijvoorbeeld de Franse president Sarkozy zich daarmee zo graag omgeeft als hij op staatsbezoek gaat met de contracten voor de Franse waterbedrijven op zak. Zeker bij waterexport zijn politieke leiders en sterke bestuurders een onmisbare schakel in het geheel. Zij kunnen bij ontmoetingen met buitenlandse collega's de bedrijven in hun kielzog meenemen. In veel landen is dat de gewoonste zaak van de wereld, ook als het om water gaat.

Intussen zitten andere landen niet stil. Met grote prestigieuze waterprojecten als de Marina Barrage in Singapore, het Western Corridor Water Recycle-project in Australië en het 1.000 km lange Zuid-Noordkanaal in China, zijn grote vernieuwende waterwerken al lang niet meer het exclusieve domein van Nederland. De Palmeilanden hebben Dubai een onmiskenbaar eigen gezicht gegeven dat zelfs vanuit de ruimte is te zien. Een vergelijkbaar Tulpeneiland voor de kust bij Zandvoort is niet realistisch, maar de opknapbeurt van de Afsluitdijk - ook vanuit de ruimte zichtbaar - biedt een geweldige gelegenheid om Nederland een nieuw waterbouwkundig icoon te geven. Met de aanstaande bezuinigingsronde voor de deur vraagt het wel om grote politieke moed. Wat zei Obama ook al weer tijdens zijn verkiezingscampagne...

Jac van Tuijn (Crest on media)

De Afsluitdijk is toe aan een opknapbeurt. Als geen ander waterwerk - net als de Palmeilanden in Dubai zichtbaar vanuit de ruimte - biedt het de mogelijkheid om Nederland opnieuw als waterbouwkundige natie op de wereldkaart te zetten. Maar dan moeten we er wel iets meer mee doen dan de dijk een tikje hoger maken.

Singapore voert heel bewust campagne om zich tot een waterhub te ontwikkelen. Daarbij spelen de eigen prestigieuze waterwerken een heel belangrijke rol. Hier het bezoekerscentrum bij de Marina Barrage, een bijzondere dam die aan de buitenkant de stad Singapore beschermt tegen de zee en aan de binnenkant de zoetwatervoorraad in de baai op peil houdt.

Het idee van het Innovatieplatform om voor de kust bij Zandvoort een Tulpeneiland aan te leggen, werd door de waterwereld direct afgeschoten. De waterveiligheid is namelijk niet gediend met een langere kustlijn. Toch blijft de hang naar nieuwe iconen groot. De reputatie van de 50 jaar oude Deltawerken zal snel afnemen nu meer landen aan de slag gaan met prestigieuze waterprojecten.

